

Ян Берназюк,

кандидат юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України,
радник Голови Верховної Ради України

УДК 342.515

Повноваження Президента України в бюджетному процесі

Реалізуючи визначені Конституцією України функції, в першу чергу, функцію гаранта додержання прав і свобод людини і громадянина, Президент України повинен бути наділений повноваженнями стосовно впливу на формування Державного бюджету України, що є централізованим фондом державних ресурсів.

Як зазначають Л. Воронова та М. Кучерявенко, у правовому розумінні бюджет виступає однією з найважливіших гарантій закономірності і необхідності здійснення керівництва країною, оскільки прийняття і виконання будь-якого управлінського рішення потребує витрат коштів [4, с. 72].

Вплив Президента України на формування бюджетної політики також напряму пов'язаний з ефективністю реалізації Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [31] та Передвиборчої програми Президента України [16], які передбачають необхід-

ність проведення більше 20 амбітних реформ у різноманітних сферах соціально-управлінських відносин.

Важливість для Президента України мати механізми впливу на бюджет та бюджетний процес підтверджується, зокрема, такими положеннями указів, які визначають порядок готування актів його безпосередньої та опосередкованої правотворчості: пояснювальна записка до проекту акта Президента України має містити інформацію про вплив видання акта на видаткову та дохідну частину Державного бюджету, і такий проект акта має бути погоджений з Міністерством фінансів України [29]; у разі внесення на розгляд Главі держави законопроекту, реалізація якого потребує фінансових та інших витрат за рахунок державного чи місцевих бюджетів або зменшення надходжень до цих бюджетів, до нього додається відповідне фінансово-економічне обґрунтування та пропозиції щодо покриття цих витрат [25].

Тобто, ефективність виконання Президентом України своїх конституційних функцій на пряму пов'язана з наявністю дієвих механізмів впливу на Державний бюджет України.

Питання бюджетного процесу та впливу на нього з боку глави держави досліджували вітчизняні вчені Л. К. Воронова, М. П. Кучерявенко, Л. А. Савченко, Н. В. Теремцова, І. М. Ющенко та ін. Щоправда, у цих дослідженнях не зверталось уваги на питання вдосконалення конституційних і законодавчих гарантій участі Президента України в бюджетному процесі.

Л. К. Воронова вирізняє такі повноваження Президента України у сфері фінансового права, які зачіпають і питання його участі в бюджетному процесі: підписує та оприлюднює закони про державний бюджет, призначає міністра фінансів України, подає Верховній Раді України кандидатуру голови Національного банку України, володіє правом законодавчої ініціативи, видає укази з фінансових питань (з метою врегулювання відносин, що не врегульовані законами), звертається з посланням до Верховної Ради України, застосовує право вето (здійснює контроль, зокрема за законами про державний бюджет), скасовує дію актів Кабінету Міністрів України, звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів із фінансових питань [3, с. 25, 52, 90].

Досить схожим є підхід, запропонований Л. А. Савченко, яка вважає, що на підставі свого особливого конституційного статусу Президент України у фінансовій сфері здійснює такі повноваження: призначає міністра фінансів України; підписує закони, прийняті Верховною Радою України (зокрема Закон про Державний бюджет України); може скасовувати акти Кабінету Міністрів України та акти Кабінету міністрів Автономної Республіки Крим; наділений правом вето щодо прийнятих Верховною Радою законів;

утворює інституції, що здійснюють фінансовий контроль; створює фінансово-контрольні норми, які містяться в указах і розпорядженнях [36, с. 109, 207].

Досліджуючи питання закону про Державний бюджет України, І. М. Ющенко обґрунтовує те, що підписання Президентом України цього закону можна відносити до останньої стадії у процесі бюджетного нормотворення [41, с. 139]. Натомість Л. В. Вакарюк робить висновок про те, що Конституція України, встановлюючи основні повноваження Президента України, оминула увагою його повноваження в галузі фінансів і бюджету [2, с. 17].

У цьому дослідженні спробуємо зосередитися на дослідженні повноважень Президента України, які дозволяють впливати саме на бюджетний процес. Здійснюючи ретроспективний аналіз конституційних повноважень Президента України, можна стверджувати, що найбільший вплив на бюджетний процес глава держави мав у період до прийняття Конституції України, оскільки протягом дії Конституції УРСР [13, ст. 1147] (у редакції Закону УРСР «Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) УРСР» [24]), а також Конституційного договору [12, ст. 25] – саме Президент України «подавав на розгляд Верховної Ради України проект закону про Державний бюджет України».

Порядок реалізації цього повноваження був деталізований у Законі України «Про бюджетну систему України», згідно з яким Кабінет Міністрів України на своєму засіданні схвалює та подає Президенту України проект закону про Державний бюджет України, який у разі згоди вноситься главою держави на розгляд Верховної Ради України. Крім того, цей Закон зобов'язував Президента України представляти проект закону про Державний бюджет України на

засіданні Верховної Ради України, а також подавати звіт про його виконання [21, ст. 26, 27, 40].

Згідно з чинною редакцією Конституції України (статті 96 та 116) винятково до повноважень Кабінету Міністрів України віднесено питання розроблення проекту закону про Державний бюджет України та внесення його на розгляд Верховної Ради України, забезпечення виконання Державного бюджету України, підготовка відповідного звіту та доповідь про хід його виконання в поточному році. При цьому, відповідно до ст. 37 Бюджетного кодексу України, Кабінет Міністрів України приймає постанову про схвалення проекту закону про Державний бюджет України та подає його разом із відповідними матеріалами Верховній Раді України та Президенту України.

Як зазначив Конституційний Суд України (рішення у справі про право законодавчої ініціативи щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України), в Основному Законі встановлюється вичерпний перелік законопроектів, що їх можуть подавати до Верховної Ради України лише окремі суб'єкти права законодавчої ініціативи. Зокрема, проект закону про Державний бюджет України на наступний рік розробляє та подає до Верховної Ради України лише Кабінет Міністрів України. Крім того, у зазначеному рішенні передбачено, що виняткові повноваження Кабінету Міністрів України щодо внесення проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік не обмежують прав інших суб'єктів права законодавчої ініціативи подавати до Верховної Ради України законопроекти про внесення змін до закону про Державний бюджет України [34]. Згодом цей Суд зробив висновок про те, що повноваження Кабінету Міністрів України щодо розроблення проекту закону про Державний бюджет України та забезпечення виконання від-

повідного закону пов'язані з його функціями, зокрема щодо реалізації політики у сфері соціального захисту та в інших сферах [35].

В іншій справі єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні підтвердив наявність у глави держави повноваження застосовувати в загальному порядку право вето щодо закону про Державний бюджет України [39]. При цьому, відповідно до ст. 39 Бюджетного кодексу України, у випадку якщо Президент України застосує право вето та повертає до Верховної Ради України для повторного розгляду закон про Державний бюджет України із пропозиціями, які передбачають зміни бюджетних показників, Кабінет Міністрів України відповідно до цих пропозицій у тижневий строк подає Верховній Раді України зміни до показників, зазначених у текстових статтях такого закону, та оновлені додатки до нього.

Після 1996 р. (від моменту втрати права вносити проект закону про Державний бюджет на відповідний рік) Президент України з метою впливу на формування Державного бюджету використовував низку інших правотворчих повноважень, зокрема формулював в указах відповідні доручення Кабінету Міністрів України (наприклад, збільшувати щорічно у проектах Державного бюджету України видатки на національну оборону та реформування Збройних Сил України пропорційно зростанню валового внутрішнього продукту [27], передбачити під час розроблення проекту закону про Державний бюджет України на 2011 рік видатки на фінансування підготовки та забезпечення здійснення заходів, пов'язаних із головуванням України у Комітеті міністрів Ради Європи [28], передбачити під час розроблення проекту закону про Державний бюджет України на наступні роки видатки на реалізацію проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвит-

ку [26]) або використовував рішення Ради національної безпеки та оборони України [30].

Крім того, Президент України з метою участі у бюджетному процесі застосовував механізм, що має ознаки загальноприйнятого у світі інституту «бюджетного послання». Для прикладу можна згадати звернення Президента України з посланням до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України про основні напрями бюджетної політики на 2002 рік [18], а також видання Указу «Про забезпечення своєчасного складання проекту Державного бюджету України на 1999 рік», який визначав граничний розмір бюджетного дефіциту та джерела його фінансування, основні завдання бюджетної політики та сфери, які потребують першочергового фінансування [23].

Утім, цих повноважень виявилось недостатньо для належного впливу на бюджетний процес та уникнення непорозумінь, пов'язаних із не врахуванням під час підготовки проектів законів про бюджет позиції Президента України. Так, у 2006 р. Президент України не підтримав проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» та, застосувавши право вето, повернув його до парламенту для повторного розгляду [32]. Також слід згадати, що протягом 2008–2009 років існувала практика розроблення главою держави власних проектів законів про внесення змін до закону про бюджет [19]. Крім того, через ігнорування урядом пропозицій глави держави до проекту закону про бюджет відбувалося безрезультативне листування між Президентом України та Кабінетом Міністрів України [40] [20].

Певним чином ситуація змінилася після прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів» (щодо системи програмних документів) та внесення відповідних змін до Бюджетного кодексу

України (зокрема статей 21 та 33), законів України «Про Кабінет Міністрів України» та «Про місцеві державні адміністрації». Так, серед додаткових гарантій впливу Президента України на бюджетний процес з'явилися такі: Міністерство фінансів України складає прогноз Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди, який ґрунтується, зокрема, на щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, а також розробляє відповідно до визначених у щорічному посланні Президента України пріоритетів бюджетної політики проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період та подає його на розгляд до Кабінету Міністрів України; послання Президента України до Верховної Ради України є підставою для розроблення місцевими державними адміністраціями проектів місцевих бюджетів та програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, району, міста Києва і Севастополя [22].

Погляди практиків і науковців на зазначені вище законодавчі зміни подекуди суттєво різняться. Прийняття цього закону, за словами С. Конончук, призвело до того, що щорічне послання Президента України отримало статус базового та єдиного документа стратегічного планування у сфері економічного та соціального розвитку [8]. Ю. Мірошніченко вважає, що послання стало основою для бюджетного процесу, планування роботи Уряду, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, стратегічним орієнтиром для країни та суспільства [5]. Натомість П. Жебрівський стверджує, що Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів» (щодо системи програмних документів) суперечить Конституції України, яка не відносить такого поняття як «щорічне послання президента»,

до актів глави держави, а тому воно не може бути конституційною підставою для формування бюджету [15]. В. Юрчишин також вважає некоректним підготовку проекту закону про Державний бюджет України на підставі послання Президента України [17].

На нашу думку, попри всі існуючі гарантії (механізми) впливу Президента України на бюджетний процес, він потребує вдосконалення. Це можна додатково обґрунтувати такими фактами. Голова Верховної Ради України повернув у Кабінет Міністрів України проект закону про Державний бюджет на 2013 рік на тій підставі, що в ньому не враховано пропозицій Президента України, що містяться в його щорічному посланні до Верховної Ради України [33]. Майже те саме сталося із проектом закону про Державний бюджет України на 2014 рік [6]. Крім того, глава держави особисто або через Адміністрацію Президента України неодноразово звертав увагу на недоліки законів про Державний бюджет України [42] [14].

Ось чому ми пропонуємо для наукового обговорення пропозицію стосовно внесення змін до Конституції України та встановлення того, що до повноважень Президента України, а не Кабінету Міністрів України, належить право внесення до Верховної Ради України проекту закону про Державний бюджет України.

Як зазначає О. О. Семчик, удосконалення фінансового законодавства сьогодні вимагає більш ретельного вивчення закордонного досвіду регулювання фінансових відносин, а також виявлення позитивних напрацювань у галузі вдосконалення системи управління публічними фінансами [37, с. 469].

В інших країнах немає одностайності у вирішенні порушеного питання, оскільки внесення проекту закону про Державний бюджет України може належати до повноважень і глави держави, і уряду.

Так, Л. А. Савченко стверджує, що у США законодавча стадія розгляду бюджету починається від моменту внесення Президентом проекту бюджету до обох палат Конгресу (Сенату і Палати представників) [36, с. 92]. У дослідженні таких науковців, як П. Кислий та Ч. Вайз, зазначається про те, що Президент США зобов'язаний у перший день сесії подати бюджетне послання, яке після затвердження стає Бюджетом США [7, с. 296]. Аналогічні висновки робить також Н. В. Теремцова [38]. Відповідно до ст. 201 Закону США «Про бюджет і облікові процедури» Президент передає Конгресові протягом перших п'ятнадцяти днів кожної чергової сесії бюджет, де викладено його бюджетне послання, зведено дані і власне текст бюджету, а також допоміжні матеріали [1]. Згідно з Конституцією Білорусії, уряд цієї країни розробляє і подає Президенту для внесення в Парламент проект бюджету і звіт про його виконання [10, ст. 107]. Натомість, у Російській Федерації [9, ст. 114] та Казахстані [11, ст. 66] ці повноваження належать до компетенції урядів.

Аналіз Конституції та законів України, які стосуються повноважень Президента України у сфері бюджетного процесу, практики застосування главою держави відповідних повноважень, а також ознайомлення з працями вчених, які досліджували суміжні питання, можна висувати таке:

1. Президента України наділено значним обсягом повноважень, які дозволяють йому безпосередньо впливати на бюджетний процес. Ці повноваження можна переділити на правотворчо-стимулювальні та контрольні. До першої групи слід віднести: право видавати укази та розпорядження, які містять норми права, що регулюють або впливають на бюджетний процес, а також установлюють індивідуальні приписи у формі доручень Кабінету Міністрів України щодо розроблення

проекту закону про Державний бюджет України або ініціювання внесення змін до нього; право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України; право, застосовуючи вето, надавати Верховній Раді України вмотивовані та сформульовані пропозиції до прийнятого закону про Державний бюджет України; звертатися до Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України, в частині, що стосується бюджетного процесу; вводити в дію рішення Ради національної безпеки та оборони України, які містять доручення Кабінетові Міністрів України стосовно закону про Державний бюджет України; звертатися зі щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України; право звертатися з вимогою до Голови Верховної Ради України про скликання позачергової сесії Верховної Ради України для розгляду проекту закону про Державний бюджет України або визначати такий законопроект як невідкладний. До контрольних повноважень у сфері бюджетного

процесу можна віднести: право вето на закон про Державний бюджет України та право звернення до Конституційного Суду щодо відповідності Конституції України цього закону.

2. На сьогодні існує необхідність внесення змін до Конституції України і встановлення того, що до повноважень Президента України, а не Кабінету Міністрів України, належить право внесення до Верховної Ради України проекту закону про Державний бюджет України. Такі зміни узгоджуються з обсягом конституційних функцій Президента України, сприятимуть більш ефективному виконанню стратегічних документів глави держави та реалізації відповідних реформ у різних сферах соціально-політичного життя. Крім того, це певною мірою захищатиме Кабінет Міністрів України від можливого політичного впливу на процес розроблення проекту закону про Державний бюджет України, не суперечитиме світовій практиці, мінімізує можливість застосування права вето Президента України до закону про Державний бюджет України, а також зробить бюджетний процес більш прогнозованим і стабільним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Budget and Accounting Procedures Act of 1950* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.rada.gov.ua/static/LIBRARY/catalog/law/usa007.txt>
2. Вакарюк Л. В. Інститут бюджетного права як підгалузі фінансового права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Л. В. Вакарюк // Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2009. – 20 с.
3. Воронова Л. К. Фінансове право України : [підручник] / Л. К. Воронова. – Прецедент ; Моя книга, 2006. – 448 с.
4. Воронова Л. К. Финансовое право : [учебное пособие для студентов юридических вузов и факультетов] / Л. К. Воронова, Н. П. Кучерявенко. – Харьков : Легас, 2003. – 360 с.
5. Глава держави звернувся із щорічним Посланням до Верховної Ради – Представник Президента в парламенті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/27884.html?PrintVersion>
6. Законопроект про Державний бюджет України повернуто Уряду для доопрацювання – В. Рибак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chairman.rada.gov.ua/news/main_news/70519.html

7. Кислий П. Становлення парламентаризму в Україні: На тлі світового досвіду / П. Кислий, Ч. Вайз. – К. : Абрис, 2000. – 414 с.
8. Конончук С. «Сильний» президент. Ще сильніший / С. Конончук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravda.com.ua/articles/2012/05/21/6964926/view_print/
9. Конституция Российской Федерации от 12.12.1993 // Собрание законодательства Российской Федерации. – 2009. – № 4. – Ст. 445.
10. Конституция Республики Беларусь от 15.03.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=2101>
11. Конституция Республики Казахстан от 30.08.1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.constitution.kz>
12. Конституційний Договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України від 8 червня 1995 року 1к/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 18. – Ст. 133.
13. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки від 20 квітня 1978 № 888-IX // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1978. – № 18. – Ст. 268.
14. На Банковій кажуть: бюджет треба терміново переглядати / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/news/2011/12/28/311439/view_print/
15. Павло Жебрівський: Навіть бюджетний комітет не все бачить / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/publications/2012/05/27/324791/view_print/
16. Передвиборча програма Януковича Віктора Федоровича «Україна для людей» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.yanukovich.openua.net/extra.php>
17. Послання Президента не варто робити основою для проекту бюджету / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php/files/category_journal/expert.php?news_id=3509
18. Послання Президента України Л. Д. Кучми до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України про основні напрями бюджетної політики на 2002 рік. – К. : Б.в., 2002. – 23 с.
19. Президент вніс до Верховної Ради проект змін до державного бюджету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/10640.html>
20. Президент звернувся до Прем'єр-міністра з листом стосовно змін до бюджету / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/8865.html>
21. Про бюджетну систему України: Закон України від 5 грудня 1990 р. № 512-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991 – № 1. – Ст. 1.
22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 17 травня 2012 р. № 4731-VI. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 45. – Ст. 1740.
23. Про забезпечення своєчасного складання проекту Державного бюджету України на 1999 рік: Указ Президента України від 7 травня 1998 р. № 422 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 4. – Ст. 670.
24. Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР: Закон Верховної Ради УРСР від 5 липня 1991 р. № 1293-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 33. – Ст. 445.
25. Про затвердження Положення про порядок роботи з законопроектами та іншими документами, що вносяться Президентом України на розгляд Верховної Ради України: Указ Президента України від 30 березня 1995 р. № 270. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=270%2F95>

26. *Про заходи щодо визначення і реалізації проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку*: Указ Президента України від 8 вересня 2010 р. № 895 // Офіційний вісник Президента України. – 2010. – № 26. – Ст. 873.

27. *Про заходи щодо дальшого зміцнення обороноздатності держави*: Указ Президента України від 6 грудня 2001 р. № 1195 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 50. – Ст. 2229.

28. *Про підготовку та забезпечення здійснення заходів, пов'язаних із головуванням України у Комітеті міністрів Ради Європи*: Указ Президента України від 6 липня 2010 р. № 758 // Офіційний вісник Президента України. – 2010. – № 22 – Ст. 737.

29. *Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України*: Указ Президента України від 15 листопада 2006 р. № 970 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 47 – Ст. 3123.

30. *Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 липня 2007 р. «Про пропозиції щодо фінансового забезпечення виконання заходів у сфері національної безпеки і оборони для врахування у проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік»*: Указ Президента України від 27 серпня 2007 р. № 791 // Офіційний вісник Президента України. – 2007. – № 24. – Ст. 555.

31. *Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»*, схвалена Комітетом з економічних реформ при Президенті України 2 червня 2010 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/n0004100-10>

32. *Пропозиції до Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/done_img/files/propose-1387.doc

33. *Рада повернула Кабміну бюджет на 2013 рік* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/Povidomlennya/67085.html>

34. *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень абзацу тринадцятого пункту 1 частини першої статті 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», частини другої статті 52, частини третьої статті 53, частини другої статті 54 Бюджетного кодексу України в аспекті положень частини першої статті 93, частини другої статті 96, пункту 6 статті 116 Конституції України (справа про право законодавчої ініціативи щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України) від 13 січня 2009 року № 1-рп* // Офіційний вісник України. – 2009. – № 7. – Ст. 222.

35. *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України* // Вісник Конституційного суду України. – 2012. – № 2. – С. 25.

36. *Савченко Л. А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні* : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 / Л. А. Савченко // Академія держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2002. – 455 арк.

37. *Семчик О. О. Порівняльно-правовий метод у дослідженні ключових понять фінансового права* / О. О. Семчик // Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку : збірник наукових праць / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. П. Тихого, М. М. Цимбалюка, І. С. Гриценка ; Упор. О. В. Кресін, І. М. Ситар. – Л. : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 652 с. – С. 466–469.

38. Теремцова Н. В. Правові засади порядку розгляду проекту бюджету в Україні та у країнах із розвинутою економікою (порівняльний аналіз) // Малий і середній бізнес (Право, Держава, Економіка). – 2011. – № 1–2. – С. 113–120.

39. Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням Кабінету Міністрів України щодо офіційного тлумачення положення пункту 30 частини першої статті 106 Конституції України від 30 травня 2007 року № 26. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/v026u710-07>

40. Щодо проекту бюджету на 2010 рік / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/15019.html>

41. Ющенко І. М. Закон про Державний бюджет України: теоретико-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / І. М. Ющенко // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2011. – 218 с.

42. Янукович закликав «справедливо» переглянути держбюджет-2012 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.epravda.com.ua/news/2012/01/11/312429/view_print/

Берназюк Я. О. Повноваження Президента у країні в бюджетному процесі

Автором проведено дослідження конституційних повноважень Президента України, які надають можливість здійснювати вплив на бюджетний процес, охарактеризовано існуючі раніше і сьогодині форми участі глави держави у процесі розроблення, внесення на розгляд Верховної Ради України та прийняття закону про Державний бюджет України, запропоновано поділ відповідних повноважень, а також надано пропозиції стосовно вдосконалення конституційних механізмів участі Президента України у бюджетному процесі.

Ключові слова: бюджетний процес, повноваження Президента України, закон про Державний бюджет України.

Берназюк Я. А. Полномочия Президента Украины в бюджетном процессе

Автором осуществлено исследование вопроса объема полномочий Президента Украины, которые позволяют ему оказывать влияние на бюджетный процесс, охарактеризованы существовавшие ранее и сегодняшние формы участия главы государства в процессе разработки, внесения на рассмотрение Верховной Рады Украины и принятия закона о Государственном бюджете Украины, предложено разделение соответствующих полномочий, а также даны предложения по совершенствованию конституционных механизмов участия Президента Украины в бюджетном процессе.

Ключевые слова: бюджетный процесс, полномочия Президента Украины, закон о Государственном бюджете Украины.

Bernaziuk I. Powers of the President of Ukraine in the budgetary process

The author researched question of the powers of the President of Ukraine, which allow it to influence the budget process, he described previously existing forms of participation and current head of state in development, submission to the Verkhovna Rada of Ukraine and the enactment by law of the State Budget of Ukraine, the author proposed the division of the relevant powers and provided suggestions regarding the improvement of constitutional guarantees participation of the President of Ukraine in the budget process.

Key words: budget process, the powers of the President of Ukraine, the Law on the State Budget of Ukraine.